

Projekt 7876

Grundvandsbeskyttelse – den rigtige løsning for landmanden

Følgegruppemøde 13.10.21

SEGES

STØTTET AF
Promilleafgiftsfonden for landbrug

Dagsorden

1. **Kl. 13:00-13:15 Velkomst, formål med følgegruppen og præsentationsrunde v/Helle Holm**
2. **Kl. 13:15-13:20 Præsentation af projektets formål v/Helle Holm**
3. **Kl. 13:20-14:50 Med udgangspunkt i tilsendte statusrapport præsenteres status på arbejdspakkerne**
 1. AP2: Virkemidler og win-win løsninger v/Poul Henning Petersen
 2. AP3: Principper for erstatningsfastsættelse v/Line Maagaard og Michael Højholdt
 3. AP4: Metoder til vurdering af behovet for grundvandsbeskyttelse v/Helle Holm
4. **Kl. 14:50-15:05 Kaffe og kage**
5. **Kl. 15:05-15:35 Hvad har følgegruppen oplevet fra den virkelige verden?**
6. **Kl. 15:35-15:50 Kort opsamling på diskussionerne**
7. **kl. 15:50-15.55 Eventuelt samt forslag til punkter til næste følgegruppemøde forår 2022**
8. **kl. 16:00 Tak for i dag**

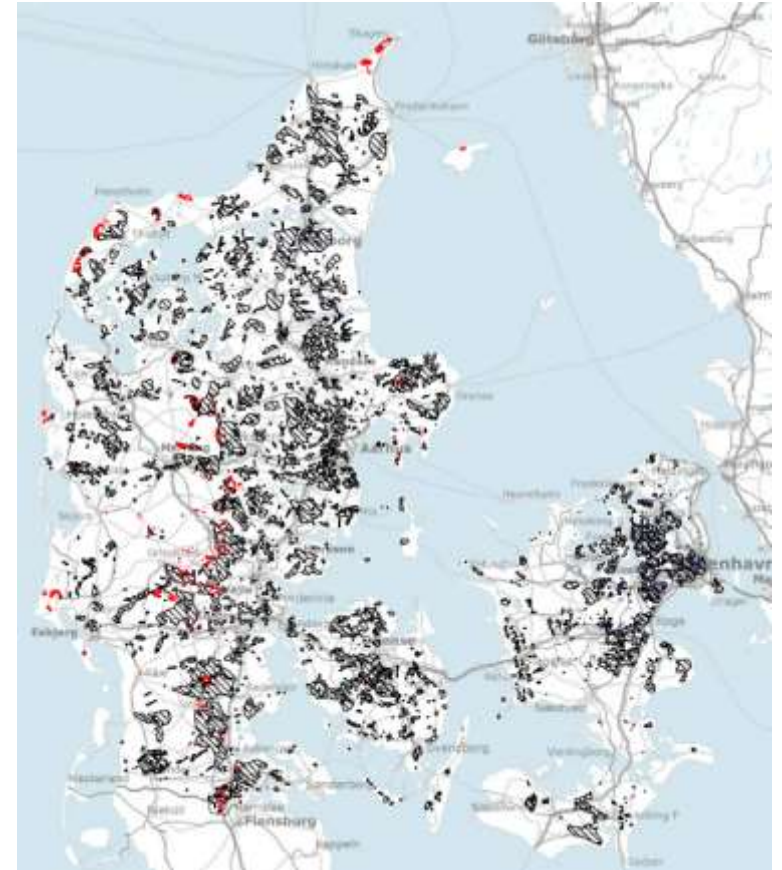
Velkomst, formål med følgegruppen og præsentationsrunde v/Helle Holm

❑ Forudsætninger for arbejdet i følgegruppen

- Faglige diskussioner der skal sikre
 1. At viden og forståelse for de forskellige interessenters situation inddrages og der i fællesskab findes de bedste løsninger.
 2. At der findes de bedste løsninger og værktøjer som giver reelle fordele for miljø, landbrug og samfund.
 3. At de løsninger der udvikles i projektet kan bruges i praksis og alle problemstillinger er taget i betragtning.

Projektets baggrund, formål og aktiviteter overordnet

- **Baggrund for projektet**
- Mere end 400.000 ha landbrugsjord er beliggende inden for BNBO eller indsatsområde, hvor der skal indgås aftaler med lodsejere og forsyning/kommune.
- Landmænd og rådgivere i indsatsområder til grundvandsbeskyttelse beretter om lange sagsbehandlinger og stor usikkerhed omkring fremtiden.
- Behov for at skabe et overblik over mulige løsninger, der kan bidrage til en alternativ benyttelse eller produktion af arealerne alt efter hvad den enkelte landmand ønsker.
- Behov for at skabe et overblik over processen for forhandlingsforløbet, hvilke muligheder er der, hvilke udfordringer er der, hvad betyder det for økonomien med hver løsning og få afdækket de juridiske principper.

Projektets formål og aktiviteter overordnet

- **Projektets formål**

At sikre behovet for grundvandsbeskyttelse er fagligt funderet, samt at landmændene får en god proces og vælger en acceptabel og langsigtet løsning, når hele/dele af jorden pålægges dyrkningsrestriktioner ifm. grundvandsbeskyttelse.

- **Projektets mål**

Faglige værktøjer, som sikrer, at løsninger, erstatningsfastsættelse m.m. er tilpasset den enkelte landmands bedrift, samtidig med at grundvandet inden for de udpegede områder er sikret.

AP2: Virkemidler og win-win løsninger

v/Poul Henning Petersen

Grundvandsbeskyttelse – følgegruppe 13. oktober 2021

SEGES

Beslutningstræ til at understøtte valg af virkemiddel

1. Er indsatsplaner og BNBO noget jeg skal forholde mig til?

+ Tjek om du har BNBO på Miljøportalen

+ På MiljøGIS kan du se indsatsplaner, som er vedtaget

+ Hos din kommune eller på dennes hjemmeside kan du se hvordan indsatsplanlægningen gennemføres

Processen med myndighederne

2. Jeg bliver kontaktet af kommunen eller vandforsyningen

- + Informationsmøder med flere lodsejer i den samme kommune/forsyning
- + Direkte kontakt til dig
- + Kontakt med din landboorganisation

3. Afklaring af fremtidig arealanvendelse

- + Hvad stiller kommunen/vandforsyningen af krav til fortsat anvendelse af dit areal
- + Afklaring af dine ønsker og krav om fortsat arealanvendelse

4. Forberedelse til processen

- + Få overblik over løsningsmuligheder – se virkemiddelkatalog
- + Kontakt med naboer og andre, som også kan være berørt af krav om rådighedsindskrænkninger
- + Overvej hvilken rådgivning du har brug for

5. Hvad kan lade sig gøre hos mig og hvilke ønsker er vigtige for mig?

- + Mit areal med rådighedsindskrækning er mindre end 2 ha
- + Mit areal med rådighedsindskrækning er 2-5 ha
- + Mit areal med rådighedsindskrækning er større end 5 ha

6. Hvordan ønsker du at udvikle din bedrift?

- + Jeg er planteavler eller svineproducent
- + Jeg er kvægbruger
- + Jeg er deltidslandmand
- + Jeg er økolog
- + Jeg har juletræer/pyntegrønt

7. Forhandlingerne

+ Hvordan håndteres en situation, hvor der er flere lodsejere i et BNBO, som ikke kan blive enige om at indgå frivillige aftaler?

8. Fuld erstatning

+ Principper for erstatningsfastsættelse

+ Skat

+ Betydning for belåning mv.

9. Gennemførelse af rådighedsindskrænkninger

+ Hvad kan jeg forvente af kontrol

+ Hvor lang tid vil rådighedsindskrænkningen være tinglyst?

+ Hvad hvis boringen nedlægges/sløjfes om 15 år?

Virkemiddel- betegnelse	Beskrivelse	Anvendelsesområde	Omfang /krav	Tidsperspektiv / effekt
Natur/braklægning under CAP	Braklægning af hele arealet og arealet holdes pesticidfrit.	Bedst egnet på små arealer og i tilfælde, hvor braklægningen samtidig giver mulighed for at reducere MFO-krav på bedriften.	Braklægning indgår i den nuværende landbrugsordning og forventes fortsat at være en del af tilskudsordningerne.	Der vil være ophør med brug af pesticider fra dag 1.
Skovrejsning	Arealet tilplantes med skov og indhegnes for at beskytte mod vildt.	Mindre og større arealer kan tages ud til skov, dog mindst 2 ha for at få tilskud.	Forhøjet tilskud til anlæg af skov med særlige miljöhensyn, dvs. anlæg uden brug af dybdepløjning og uden brug af pesticider. Fredskov og skal plejes efter skovloven.	Det tager typisk 6 år før der kan komme indtægter på arealet. Skovrejsning er en langsigtet beslutning og skovareal har en lavere handelsværdi end landbrugsjord.

Virkemiddel- betegnelse	Beskrivelse	Anvendelsesområde	Omfang /krav	Tidsperspektiv / effekt
Naturlig tilgroning	Buske og træer indvandrer af sig selv.	Kan anvendes på alle typer arealer.	Arealet skal anmeldes til kommunen for at blive fritaget for rydningspligt.	Giver en højere biodiversitetseffekt end traditionel skovrejsning, men det tager længere tid inden arealet har karakter af skov.
Naturareal med afgræsning eller høslet med henblik på øget biodiversitet	Arealet hegnes og afgræsses. Der skal ikke udsås græs, men afvent at vilde planter indfinder sig. Alternativt kan arealerne plejes med høslet.	Kan anvendes på alle typer arealer, men man vil få det hurtigste effekt i forhold til biodiversitet på sandede næringsfattige arealer.	Det er muligt at få støtte til græsning eller slæt, hvis arealet samhegnes med eksisterende naturarealer.	Afgræsning med passende græsningstryk er et effektivt redskab til at opnå et areal med høj biodiversitet.
Etablering af vandhuller, genåbning af vandløb eller etablering af anden naturlig hydrologi	Udgravning af vandhuller Dræn afbrydes.	Hvor grundvandet står højt eller hvor der naturligt vil være et vandløb.	Tilskud til anlæggelse af vandhuller over 600 m ² . Kræver tilladelse fra kommunen i forhold til planlov og/eller evt. vandløbslov.	Vandhuller, naturlige vandløb og fugtige arealer er vigtige elementer for biodiversitet.

Virkemiddel- betegnelse	Beskrivelse	Anvendelsesområde	Omfang /krav	Tidsperspektiv / effekt
Kløvergræs til grøntprotein	Permanent kløvergræs, omlægning ved lav kløverbestand.	Inden for 20 km fra grøntproteinanlæg.	Evt. økologisk drift Maskinstation høster Stort areal for rentabel høst. Gødskning	Første to grøntproteinanlæg er startet i 2021.
Energipil	Mekanisk ukrudtsbekæmpelse.	Produktionen af en vis størrelse Specialmaskiner Minimum 5 ha.	Afsætningsmulighed hos varmeværk. Ved små arealer anvendelse på egen bedrift eller andre i nærområdet.	Det tager typisk 3-5 år inden pilen kan høstes og herefter kan de høstes hvert 2.-3. år.
Energipoppel	Renholdes mekanisk.	Afsættes til varmeværker Produktionen af en vis størrelse.	For at opnå arealtilskud skal der som minimum plantes 1.000 planter pr. ha.	Høstes hvert 10. år.

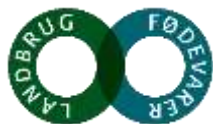
Virkemiddel- betegnelse	Beskrivelse	Anvendelsesområde	Omfang /krav	Tidsperspektiv / effekt
Græs og kløvergræs til afgræsning og slet	Arealet lægges ud eller beholdes som græsmark til afgræsning og holdes pesticidfri.	Græsning alle arealer Slet kræver en vis størrelse Fysisk afgræsning til arealer, som dyrkes med anvendelse af pesticider.	Græssende dyr til rådighed i området Håndlugning af engbrandbæger og skræpper stikkes.	Pesticidfri drift af arealerne kan umiddelbart iværksættes.
Græs til høproduktion	Arealet lægges ud eller beholdes som græsmark til hø og holdes pesticidfri.	Kan anvendes på alle arealer, som er farbare med maskiner.	Afsætningsmulighed for høet. Håndlugning af engbrandbæger og skræpper skal stikkes.	Pesticidfri drift af arealerne kan umiddelbart iværksættes.
Pesticidfri dyrkning af landbrugsafgrøder	Fortsat landbrugsmæssig anvendelse uden anvendelse af pesticider	Dyrkning af konventionelle landbrugsafgrøder vil ikke være rentabel ved afsætning til normale salgspriser for konventionelle afgrøder.	Pesticidfri dyrkning kan være aktuel i en kortere, årrække, hvor arealet senere skal overgå til anden anvendelse.	Med mindre arealer dyrkes efter samme principper som ved økologisk dyrkning, vil tidsler og andet rodukrudt opformeres og efter en kortere eller længere årrække gøre fortsat dyrkingen umulig.

Virkemiddel- betegnelse	Beskrivelse	Anvendelsesområde	Omfang /krav	Tidsperspektiv / effekt
Økologisk drift ved rådhedsindskræn- ning for pesticider	Pesticidfri drift på hele matriklen inkl. veje, pladser, skov osv.	Kan anvendes på alle arealer. Der skal kunne fremskaffes næringsstoffer (N) til specialiserede planteavlsbrug.	Autorisation og årlige indberetninger. Myndigheder gennemfører kontroller.	Omlægning til økologisk drift kan umiddelbart påbegyndes og dermed ophører brug af pesticider.
Økologisk drift ved rådhedsindskræn- ning for nitrat	Økologisk drift i lavinput regulering (65 kg N/ha) og i sammenlignelige bedriftstyper, f.eks. mælkeproduktion, har dokumenteret lavere N-udvaskning fra rodzonen.	Kan anvendes på alle arealer. Der skal kunne fremskaffes næringsstoffer (N) til specialiserede planteavlsbrug.	Autorisation og årlige indberetninger. Myndigheder gennemfører kontroller.	Det tager typisk 4-6 år inden et økologisk sædskifte har været i fuld rotation. Derfor vil effekterne indtræde over tid.

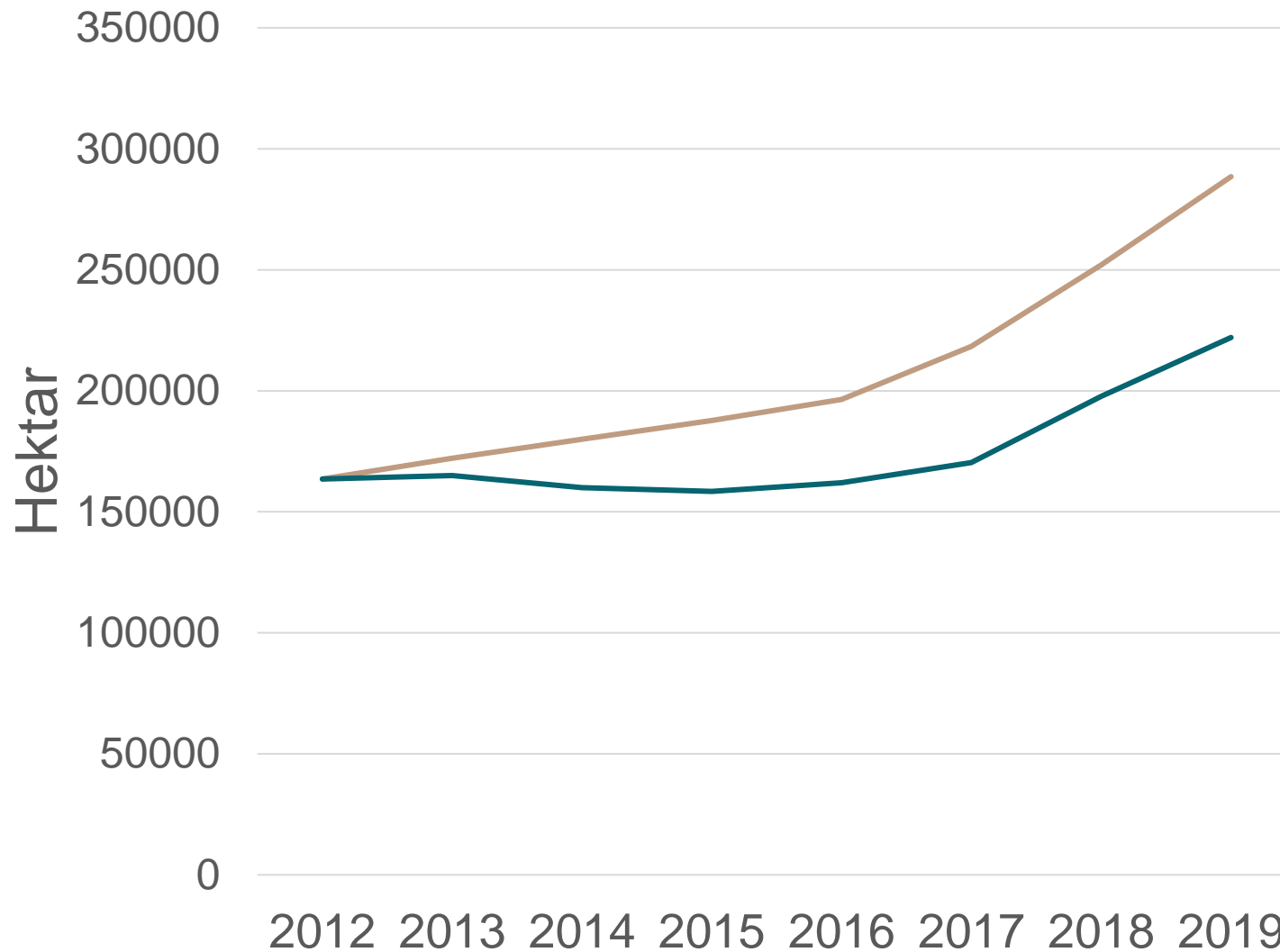
Virkemiddel- betegnelse	Beskrivelse	Anvendelsesområde	Omfang /krav	Tidsperspektiv / effekt
Solceller og evt. afgræsning med får	Jorden udlejes til solcelleanlæg og jorden kan stadig udnyttes uden brug af pesticider.	Alle arealer, hvor der kan gives tilladelse til etablering af solcelleanlæg, kan anvendes. Frem til 2020 er der etableret 41 anlæg med en gennemsnitsstørrelse på 24 ha.	Godkendelse, anlæg og drift udføres normalt af virksomheder med speciale inden for området.	Ifølge kilder i branchen er ambitionen at femdoble strømproduktion fra solpaneler over de næste 10 år, hvilket svarer til ca. 180 anlæg i gennemsnitsstørrelse på omkring 50 ha.

SEGES

Økologisk areal 2012-2019

— Akkumuleret areal siden 2012 under antagelse af at alle arealer forbliver økologiske og halvdelen af arealer under omlægning overgår til fuldt omlagte arealer

Græsmarksdrift

- Anvendelse af foder på egen eller anden bedrift
- Afsætning til biogas
- Hestehø

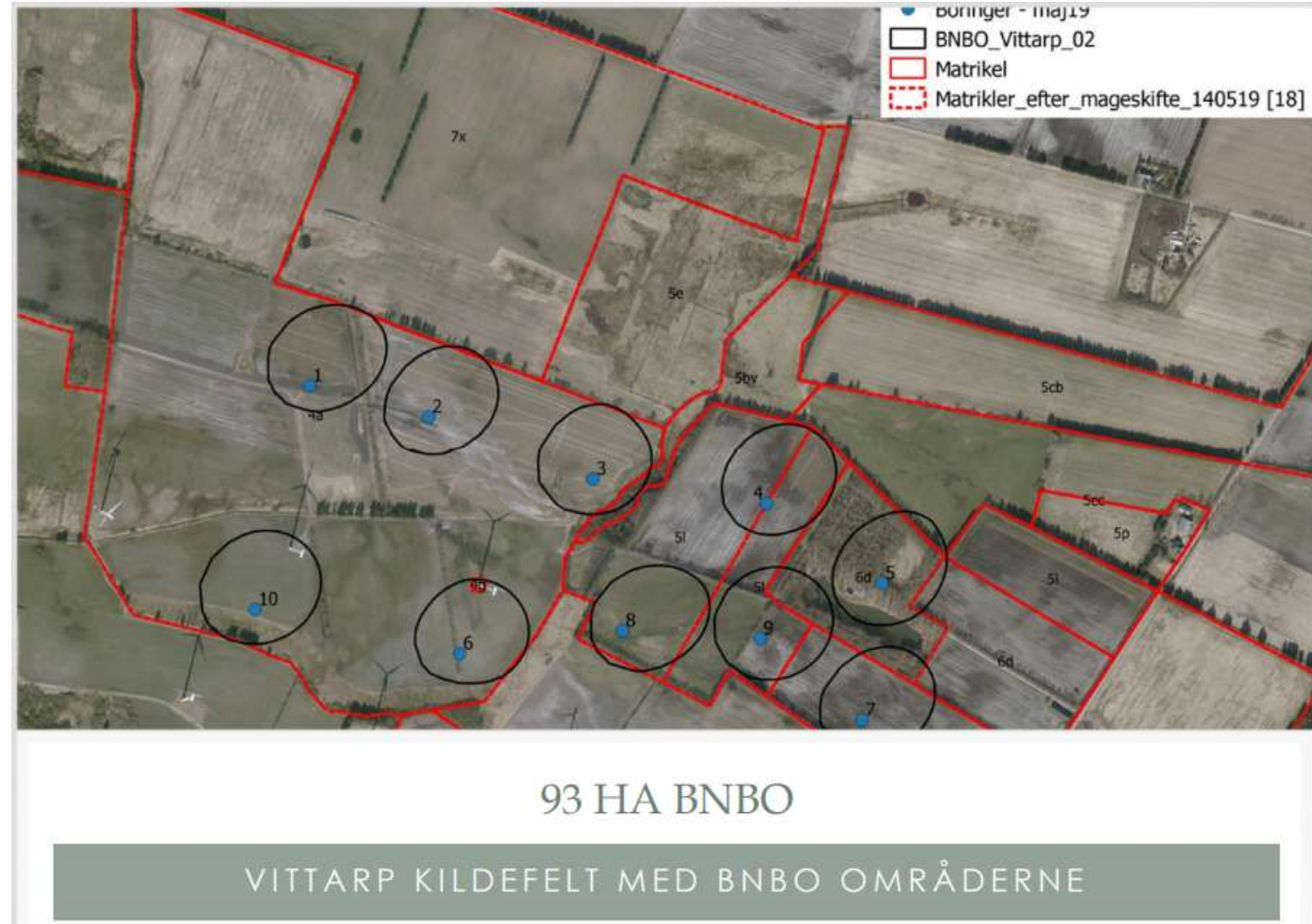
UKRUDT

- Største udfordring er skræpper og engbrandbæger
- Engbrændbæger er ikke acceptabel i hø til heste
- Engbrandbæger normalt ikke et problem ved 4-5 slet pr. år
- Græs er sanerende over for frøukrudt – mulighed for korn eller majs med flere års interval

Eksempel på aftale

- Mælkeproduktion med 400 køer
- Grovfoderproduktion med slætgræs, majs og grønhavre til omlægning af græs
- Aftale om pesticidfri dyrkning
 - Slætgræs med 4-5 årlige slet
 - Skræpper bekæmpes mekanisk
 - Plan om solcellepark
 - Måske majs med mekanisk ukrudtsbekæmpelse

Natur – f.eks. bark

- Defigurering bør undgås af hensyn til drift af arealer uden rådighedsindskrænkning
- Størst chance for at gavne biodiversitet ved placering udtagning af landbrugsareal op til eksisterende naturarealer

AP3: Principper for erstatningsfastsættelse

AP3: De juridiske principper for erstatningsfastsættelse ved drikkevandsbeskyttende rådighedsindskrænkelser

v/SEGES

Line Maagaard (Erhvervsjura, team miljøjura)

SEGES

Hjemmelsgrundlaget

- Hjemmelsgrundlaget for forbud og påbud findes i miljøbeskyttelseslovens §§ 24 og 26 a.
 - Miljøbeskyttelseslovens § 24 indeholder en generel hjemmel til sikring af vandindvinding i BNBO mod fare.
 - Miljøbeskyttelseslovens § 26 a regulerer ejendomme indenfor et BNBO, der er omfattet af en indsatsplan efter vandforsyningslovens §§ 13 og 13 a.
- Kommunerne administrerer bestemmelserne.

Frivillige aftaler

- Primært indgås en frivillig aftale, jf. miljøbeskyttelseslovens § 26 a.
 - Brugen af påbud er sekundær.
 - Muligheden for at indgå en frivillig aftale er beskrevet i vandforsyningslovens § 13 d. Indeholder hjemmel til at indgå aftaler om dyrkningsmæssige restriktioner, herunder aftale om kommunal overtagelse af ejendommen.
- Fremgangsmåden følger proportionalitetsprincippet, eftersom den frivillige aftale er det mindst indgribende middel.
 - Proportionalitetsprincippet søges derfor iagttaget ved forbud og påbud efter miljøbeskyttelseslovens § 24.
- Kommunen eller vandværket betaler en erstatning for det tab, der følger af indgåelsen af aftalen.

Krav om nødvendighed

- Indgrebet skal altid opfylde nødvendighedskriteriet og proportionalitetsprincippet.
 - Dette gælder uanset at indgrebet sker på grundlag af en indsatsplan.
- Kommunen er pligtig at dokumentere, at der foreligger et sagligt grundlag for reguleringen af arealanvendelsen.
 - Yderligere kræves dokumentation for, at det pågældende indgreb er det mindst mulige indgribende middel.

Erstatning

- Påbud og forbud indenfor indsatsområderne skal udløse fuld erstatning, jf. miljøbeskyttelseslovens § 26 a.
- Indgreb efter § 24 udløser ligeledes fuld erstatning, jf. miljøbeskyttelseslovens § 63.
- Hvem fastsætter erstatningens størrelse?

Erstatning

- Hvad er "fuld erstatning"?
- Fastsat i retspraksis
- Senest i Overtaksationskommissionen i Beder-sagerne og Egedal-sagerne

Erstatning

- Beder-sagerne
- Miljøbeskyttelseslovens § 26 a: pålæg om pesticidfri drift for at sikre, at arealerne anvendes på en måde, så grundvandet beskyttes mod forurening med pesticider.

”Pålæg af rådighedsindskrænkninger efter MBL § 26a sker ifølge bestemmelsens ordlyd mod fuldstændig erstatning. Spørgsmålet om erstatning afgøres i mangel af enighed af taksationsmyndighederne, jf. MBL § 61, stk. 1, og erstatningen fastsættes ifølge § 61, stk. 2, efter reglerne i vejlovens §§ 103 og 104.

Erstatningsbeløbene skal fastsættes efter en konkret vurdering af pålæggenes betydning for den enkelte ejendom ud fra de almindelige erstatningsregler. [...]

Erstatningsbeløbene skal derfor modsvare det værditab (værdiforringelse), som er en følge af den mindre intensive brug og/eller drift for de berørte arealer, der er en konsekvens af pålæggene.”

Erstatning

- Beder-sagerne
- Overtaksationskommissionen udtaler:

”Overtaksationskommissionen tiltræder, at erstatningen skal fastsættes som nedgangen i ejendommenes handelsværdi samt erstatning for ulemper. Kommissionen tiltræder også, at erstatningen som udgangspunkt skal fastsættes på grundlag af en vurdering af ejendommenes handelsværdi med henholdsvis uden servitutten.

Kommissionen bemærker, at man ved vurderingen af værdinedgangen må tage udgangspunkt i en opgørelse af jordprisen for de berørte arealer før henholdsvis efter servitutpålægget, men at der under alle omstændigheder må foretages et samlet skøn over værdinedgangen. Der kan således blive tale om at justere erstatningen i op- eller nedadgående retning.”

Erstatning

- Egedal-sagerne
- Miljøbeskyttelseslovens § 24: forbud mod anvendelse, håndtering og opbevaring af plantebeskyttelsesmidler indenfor BNBO.
- L&F: *"Det skønnes i disse sager at være mest retvisende at lade erstatningsfastsættelsen for forbudsekspropriationen tage udgangspunkt i en differencetabserstatning, (jordværdi før forbuddet ÷ jordværdi efter forbuddet = tab), se fra praksis bl.a. MAD 2013.1832 TAKS."*
- Overtaksationskommissionen: *"Værditabet er beregnet ud fra princippet i vejlovens § 115, stk. 3, hvorefter ejendommens værdi før og efter rådighedsindskrækningen skal vurderes. Det anvendte takstniveau varierer afhængigt af den pågældende arealtype. [...] Der er derudover tilkendt erstatning for nedgang i dækningsbidrag og erstatning til dækning af engangsudgifter."*

Ekspropriation og ekstension

- Kommunen eller vandværket har ikke hjemmel til at ekspropriere hele ejendommen.
 - Lodsejeren kan dog kræve hele ejendommen afstået iht. ekstensionsretten ved særligt intensive rådighedsindskrænkninger.
 - I sidste ende er det taksationsmyndighederne, der vurderer, om betingelserne for ekstension er opfyldt.
- Parterne kan dog frivilligt aftale, at kommunen mv. skal overtage hele ejendommen.

Beskatning af erstatninger

- Modtages en erstatning ved ekspropriation af hele eller en del af ejendommen, er **fortjenesten** skattefri efter ejendomsavancebeskatningsloven.
- Indgås en frivillig aftale på ekspropriationslignende vilkår, er **fortjenesten** skattefri.
- Skattefri erstatning gælder også for erstatning modtaget for en varig rådighedsindskrækning på en ejendom.
 - Medmindre rådighedsindskrækningen er midlertidig, så er fortjenesten skattepligtig.
 - Rådighedsindskrækningen anses for varig, hvor den har været gældende i 10 år eller mere.
- Indgår ejeren af en ejendom en frivillig aftale med kommunen eller vandforsyningen om varig pesticidfri drift efter miljøbeskyttelseslovens § 24, kan fortjenesten være skattefri.
 - Det er usikkert, om der altid vil være skattefrihed ved frivillige aftaler om pesticidfri drift.

Principper ved erstatningsfastsættelse – økonomi

Michael Højholdt

Landskonsulent, SEGES Erhvervsøkonomi

13. oktober 2021

STØTTET AF

Promilleafgiftsfonden for landbrug

SEGES

Indhold

- Opgave omkring økonomiske principper
- Proces for frivillige aftaler og påbud
- Erstatningsfastsættelse
- Principper eller ”elementer der betyder noget for erstatningsfastsættelse”

Opgaver omkring økonomi - principper for erstatningsfastsættelse

- Transparent og fair proces i forhold til erstatningsfastsættelse.
- Bedriftsspecifikke og langsigtede forhold skal inddrages i erstatningsfastsættelse.
- Beskrives og operationalisere principper for erstatningsopgørelsen, så lodsejere får fuld erstatning for pålagte restriktioner
- Elementer der skal indgå i den individuelle erstatning beskrives og kvantificeres, herunder de langsigtede konsekvenser for dyrkningen.

Proces

- Frivillige aftaler
- Evt. frivillige aftaler på ekspropriationslignende vilkår
- Påbud - taksationskommision > overtaksationskommision > domstol

En god aftale...

- Indgås for begge parter på rimelige vilkår
- Efterlader begge parter "nogenlunde tilfredse"
- Tilfredsstiller "et behov" hos begge parter
- Hvis ikke frivillig aftale, så taksation

Erstatningsfastsættelse

Erstatningen ved frivillige aftaler - såvel som ved taksation - fastsættes af vejloven. Driftstab medfører værditab på jorden (markedsværdi). Ejendom erstattes, ikke virksomhed.

- Der erstattes værdiforringelse af ejendom samt eventuelle ulemper.
- Defigurering – erstatning kan udvides til at gælde på ikke-omfattet jord
- Ekstension – lodsejer kan kræve ekspropriation hvis restejendom ikke eller vanskeligt kan anvendes. Unighed herom afgøres af taksationsmyndighed.
- Erstatningen skal fastsættes på baggrund af en konkret og individuel vurdering
- Erstatninger kan være skattefrie, hvis der er ekspropriationshjemmel, og myndighed er villig til at ekspropriere.

Restriktioner påvirker pant / lån

– gæld skal nedbringes ved erstatninger

Udtagning af lavbundsjorder kræver inddragelse af panthaver

Vi foreslår derfor, at det er i lovgivningen præciseres, at udbetaling af kompensation til landbrugeren kun kan ske efter samtykke fra panthaver. Samtykket skal desuden kunne gøres betinget af, at der sker nedbringelse af lånet med en værdi, der modsvarer værdiforringelsen ved jordudtagningen. På den måde modvirker man, at jordudtagningsprojekter medfører tvivl om sikkerheden bag nuværende og kommende lån, der ydes til landbruget.

Desuden vil man også lægge sig på linje med andre ordninger, hvor der indgås frivillige aftaler med landbruget om miljøfremmende tiltag. Her er der eksempler på, at man i forbindelse med udformningen af rammerne, har fastsat regler om inddragelse af panthavere. Det gælder fx i forbindelse med frivillige dyrkningsaftaler om grundvandsbeskyttelse efter lov om vandforsyning. Derudover er der fastsat regler om inddragelse af panthaverne i projekter om jordfordeling. Det ligger derfor lige for at indføre tilsvarende regler for ordningen om udtagning af lavbundsjorder.

Erstatning for tab af jordværdi kan opfattes forskelligt

- Erstatning for fald i jordværdi vil næppe af alle lodsejere blive betragtet som fuld og rimelig erstatning
- Nogle lodsejere vil få erstatning selv om deres drift ikke umiddelbart påvirkes (ret meget) f.eks. Nogle økologiske producenter og permanente græsarealer
- Andre lodsejere vil få erstatning i samme størrelsesorden selvom deres drift påvirkes mere
- Andre lodsejere igen vil få erstatning i samme størrelsesorden selvom de i særtilfælde kan have indtjening der er væsentlig større end det jordværdien kræver til forrentning (specialafgrøder, kontrakt mv.)
- Hertil kommer for alle lodsejere tab af fremtidig fleksibilitet, harmoni ved ophør af gødskning, defigurering af øvrige marker mv. Der kan nedlægges påstand om ekstension (erstatning for mere/hele bedriften)

Erstatningsniveauer – IFRO (2019/22)

IFRO Udredning

Vurdering af erstatningsniveauer i forbindelse med dyrkningsrestriktioner i boringsnære beskyttelsesområder (BNBO)

Brian H. Jacobsen

SEGES

Miljø- og Fødevareministeriet (MFVM) har den 15. marts 2019 anmodet Institut for Fødevare- og Ressourceøkonomi (IFRO) om et notat, der beskriver metode og niveauer for mulige erstatninger i forbindelse med krav om pesticidfri dyrkning eller andre dyrkningsrestriktioner gældende for arealer i Boringsnære beskyttelsesområder (BNBO).

I dette notat anvendes begrebet *erstatning* således i forbindelse med påbud efter for eksempel miljøbeskyttelseslovens § 24 og § 26a. Derudover eksisterer der frivillige aftaler efter vandforsyningslovens § 13d indgået mellem lodsejer og vandværk/kommunen, hvor der aftales en *betaling* for den restriktion på ejendommen som lodsejeren accepterer med aftalen. I dette notat vil begrebet *erstatning* imidlertid dække både aftaler efter miljøbeskyttelsesloven og vandforsyningsloven medmindre der *gøres* opmærksom på andet. Begrebet *aftale* kan dække både *frivillige aftaler* efter vandforsyningsloven og *påbud* efter miljøbeskyttelsesloven.

- Frivillige aftaler
- Indvirkning på indtjening
- Driftsmæssige overvejelser, procedure og pantets værdi
- Aftaler indgået de seneste 10 år
- Erfaringer fra taksationssager
- Grundlæggende retningslinjer og vejledende satser

Table 5. Typiske satser afhængig af type af areal (kroner per ha). Satserne er estimeret ud fra viden om de nuværende aftaler efter miljøbeskyttelsesloven og vandforsyningsloven samt taksationsafgørelser

Arealtype	Sats ved pesticidfri drift	Sats ved pesticidfri drift og krav til kvælstof
Landbrugsarealer i omdrift - udvalgte tilfælde - taksationsafgørelser	40.000-60.000 (70.000-80.000) Afventer afgørelser	80.000-110.000 (120.000-150.000) 80.000-130.000
Landbrugsarealer med permanent græs	10.000	10.000-15.000
Skovarealer	10.000	10.000
Arealer med juletræer (højest i tilfælde af unge juletræer)	10.000-100.000	10.000-100.000
Naturarealer, søer m.m.	0	0
Udenomsarealer	40.000	40.000
Vej, læhegn m.m.	5.000	5.000
Bygninger	0	0

* Note: Der kan være individuelle forhold som gør at støtten bliver anderledes. Her indgår lokale og regionale forhold. Der er usikkerhed om disse niveauer da der fx ikke er påbud omfattende arealer på Lolland-Falster. For juletræer er der taget udgangspunkt i skov for den lave takst og taksationssager (fx nye juletræer) ved den høje takst.

Erstatningsniveauer – D

Forside -> Viden om -> BNBO -> [Erstatninger og hjælp](#)

Arealtype	Sats ved pesticidfri drift		
	min	max	gennemsnit
Landbrugsarealer i omdrift	40.000	60.000	50.000
- udvalgte tilfælde	70.000	80.000	75.000
- Taksaktionsafgørelser	Afventer afgørelser		
Landbrugsarealer med permanent græs	-	-	10.000
Skovarealer	-	-	10.000
Arealer med juletræer (højest i tilfælde af unge juletræer)	10.000	100.000	75.000
Naturarealer, søer m.m.	0	0	0
Udenomsarealer	-	-	40.000
Vej, læhegn m.m.	-	-	5.000
Bygninger	0	0	-

Tabel 5. Typiske satser afhængig af type af areal (kr. pr. ha). Satserne er estimerede på baggrund af nuværende aftaler efter miljøbeskyttelsesloven og vandforsyningsloven samt

Arealtype	Sats ved pesticidfri drift
Landbrugsarealer i omdrift	40 - 60.000
- udvalgte tilfælde	(70.000 – 80.000)
- Taksaktionsafgørelser	Afventer afgørelser
Landbrugsarealer med permanent græs	10.000
Skovarealer	10.000
Arealer med juletræer (højest i tilfælde af unge juletræer)	10 – 100.000
Naturarealer, søer m.m.	0
Udenomsarealer	40.000
Vej, læhegn m.m.	5.000
Bygninger	0

* Note: Der kan være individuelle forhold som gør at støtten bliver anderledes. Her indgår

Erstatninger og hjælp

Print

Med den seneste kendelse i Overtaksationskommissionen, i sagen ved Beder, er der sået tvivl om erstatningsniveauerne for Boringsnære Beskyttelsesområder (BNBO).

I kendelsen blev der tilkendt erstatninger på 110.000 kr./ha for arealer, hvor der kun er restriktioner på brugen af bekæmpelsesmidler. Dette er væsentligt højere end de vejledende beløb i det [IFRO-notat](#), som angiver vejledende værdier for erstatninger.

I løbet af de næste par måneder forventes endnu to kendelser fra Egedal og Sønderborg kommuner, som vil kunne danne grundlag for en revision af de vejledende værdier. Indtil vi kender de reviderede vejledende værdier anbefales vandværkerne kun at indgå aftaler, der ligger inden for de angivne vejledende værdier. Ved højere krav fra lodsejer anbefales det at afvente en revision af de vejledende værdier, før der indgås aftaler.

Mange vandværker har efterspurgt hjælp i forbindelse med indgåelse af aftaler – ikke mindst fordi det kan være svært at finde et rimeligt erstatningsniveau. Vi er derfor ved at undersøge mulighederne.

Del jeres erfaringer

For at kunne hjælpe jer alle bedst muligt vil vi opfordre jer til, at I indsender anonymiserede kopier af de aftaler I indgår med lodsejere. Så vil vi bruge dem som eksempler, der kan tilgås fra hjemmesiden til hjælp for andre vandværker.

Kendelser fra overtaksation

- Der er kendelser fra overtaksation i Beder og Egedal sager
- For de fleste lodsejere hæves erstatning pr. ha, men for enkelte lodsejere med ”hobbyanvendelse” af arealerne, reduceres erstatningen
- Erstatningerne tilkendt ved overtaksation er i mange tilfælde væsentlig over det niveau, som indikeres i IFRO 2019/22

Jordværdi og driftstab pr. år

- Jordværdi sættes af markedet! Landbrugsjord uden betalingsrettigheder og uden produktionspotentiale har meget begrænset værdi. Værdien af betalingsrettigheder er faldende.
- Ændringer i landbrugsdriften som følge af restriktioner på anvendelse af hjælpestoffer kan medføre driftstab (lavere høstudbytte: konkurrence fra ukrudt, ringere næringsstofforsyning, ændret afgrødevalg og dyrkningspraksis).
- Driftstab kan også skyldes manglende mulighed for afsætning af husdyrgødning/harmoni, defigurering af marker, etc.
- Driftstab kan opgøres i DBII (dækningsbidrag efter arbejde og maskiner) kr. pr. ha pr. år. Det samlede tab beregnes ved en tilbagediskontering af den gennemsnitlige reduktion. Afgørende for resultatet er valg af tidshorisont og kalkulationsrente
- Restriktionerne vil også begrænse fleksibiliteten i forhold til at dyrke nye afgrøder mv.
- På lang sigt er traditionel dyrkning ikke rentabel

Driftstab – eksempler

- Salgsafgrøder - sædskifte korn, frø og raps
- Grovfoder – græs, korn, majs
- Permanent græs
- Højværdi - merindtjening i forhold til betalt jordrente

Miljøgræs (0 N) afgræsning

Miljøgræs (0 N) afgræsning 2022 Konventionel JB 5-6 Uden husdyræddning

Link på "Om" knap. Brug "Gem bemærkning":

https://www.landbrugsinfo.dk/basis/d/2/d/produktionsokonomi_brug_budgetkalkulerne

Link på "Om alle" knap:

<https://www.landbrugsinfo.dk/-/media/landbrugsinfo/public/8/a/c/generelt-om-budgetkalkuler.pdf>

Emne	Kvantum	Pris	Beløb
Udbytte			
Afgræsset udbytte	800 FEN	1,00	800
Bruttoudbytte			800
Stykomkostninger			
Stykomkostninger i alt			
Dækningsbidrag pr ha			800
Maskin- og arbejdsomkostninger			
Tromling	-0,2	165	-33
Afpudsning	-1	200	-200
Afgræsning (hegning)	-0,2	450	-90
I alt maskin- og arbejdsomkostninger			-323
DB efter maskin- og arbejdsomkostninger			477

Driftstabet over tid

- Hvis der i gennemsnit forventes en reduktion i indtjening på et areal, kan det samlede tab beregnes ved en tilbagediskontering af den gennemsnitlige reduktion. Afgørende for resultatet er valg af tidshorisont og kalkulationsrente

DBII kr. pr. ha pr. år	diskonteringsrente			
	2%			4%
	nutidsværdi af 10 år	nutidsværdi af 20 år	ubegrænset diskontering	ubegrænset diskontering
Permanent græs 100	898	1.635	5.000	2.500
500	4.491	8.176	25.000	12.500
Grovfoder 1.500	13.474	24.527	75.000	37.500
Salgsafgrøder 2.000	17.965	32.703	100.000	50.000
3.350	30.092	54.777	167.500	83.750
4.000	35.930	65.406	200.000	100.000
5.000	44.913	81.757	250.000	125.000
Specialafgrøder 7.500	67.369	122.636	375.000	187.500
10.000	89.826	163.514	500.000	250.000

Elementer der bør indgå ved frivillige aftaler

- Konkret og individuel vurdering, herunder værdisætning af delementer
- Markedsværdi på jord før / efter restriktion, vurdering af fremtidigt driftstab
- Omfang og defigurering (til regulær mark)
- Effekt på tilgrænsende områder (f.eks. afdræning)
- Effekt af mistet harmoniareal og evt. staldnær græsning
- Pant, lån og skat ved erstatninger
- Tab af fleksibilitet for al fremtid, begrænsninger på areal, sanktioner
- Lodsejers jord er mere værd end gennemsnittet – ”hvis jordpris er gennemsnitlig, så erstat noget andet jord end mit” – hvad er samfundets reservationspris / betalingsvilje?
- Samfundets køb af jord til markedspris?

AP4: Metoder til vurdering af behovet for grundvandsbeskyttelse

v/Helle Holm

Følgegruppemøde 13.10.2021

SEGES

AP4: Metoder til vurdering af behovet for grundvandsbeskyttelse v/Helle Holm

- I AP4 undersøges forskellige målemetoders potentiale for at blive anvendt til at fastlægge behovet for grundvandsbeskyttelse, samt sikre at afgrænsningen af et udpeget grundvandsbeskyttelsesområde er fagligt begrundet.
- I første omgang kigges der på BNBO arealer, fordi det er så presserende.
- BNBO konceptet blev introduceret i 2007.
- 2012 og 2013 havde kommunerne mulighed for at søge støtte til at lave BNBO-afgrænsningen.
- 2015 og 2016 stod Miljøstyrelsen for at afgrænse BNBO for de vandindvindingsboringer som ikke havde et BNBO. Med udgangen af 2016 skulle alle BNBO være udpeget.
- Status er, at der stadig bliver udpeget BNBO og at arealerne har ændret størrelse i nogle tilfælde.

[Helsingør Kommune, 2015, Falsk troværdighed i beskyttelseszoner - BNBO debatindlæg 1](#)

[NST, 2015, Kunsten at slå streger - BNBO debatindlæg 2](#)

[Helsingør Kommune og NST, 2016, Svar på indlæg i augustnummeret af Teknik og Miljø vedr. BNBO - BNBO debatindlæg 3](#)

[Orbicon, 2016, Notat \(håndtering af uadministrerbare BNBO\) - BNBO afklaring 1](#)

[DANVA, 2016, Kommentar til BNBO beregningen - BNBO afklaring 2](#)

[Orbicon, 2016, Svarnotat til DANVA, 2016 - BNBO afklaring 3](#)

[KTC og KL, 2016, BNBO bemærkninger fra kommunerne](#)

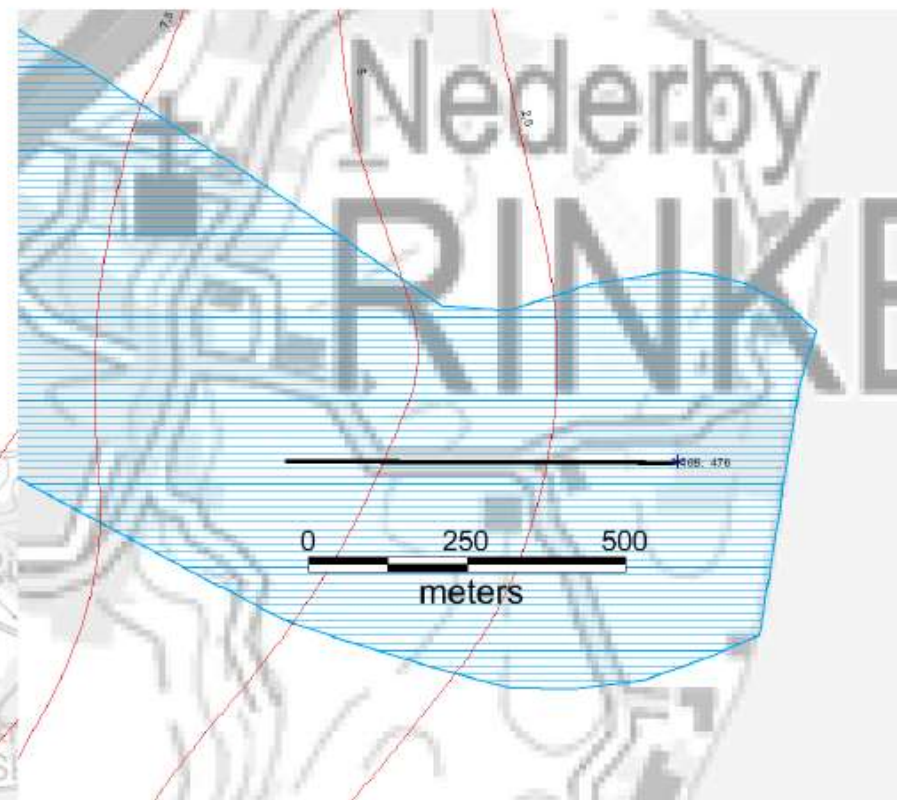
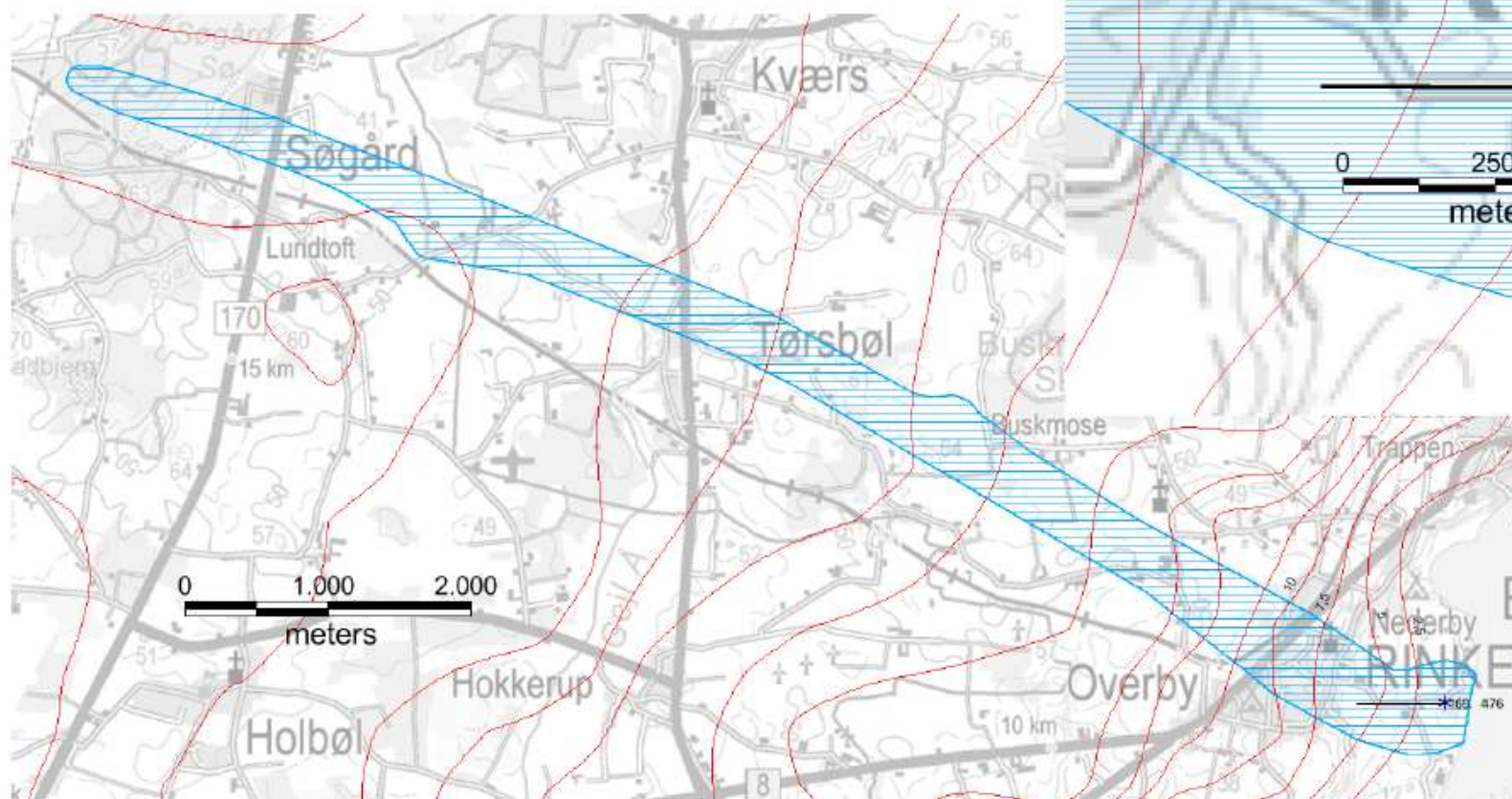
[GEUS, 2016, BNBO og kompleks geologi - porositetsproblemet](#)

Eksempel

DGU nr. 169.476, Dalsgård Vandværk, Sønderborg Kommune

Beregnet BNBO samt
indvindingsopland

SEGES

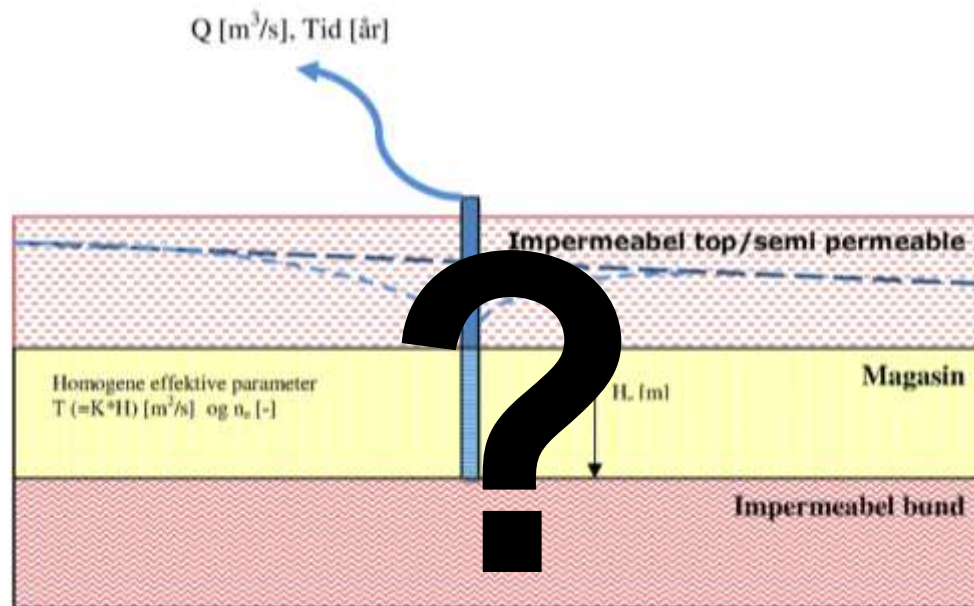

Hvordan beregnes BNBO

Størrelsen af BNBO arealet afhænger af

- Strømningstiden i magasinet, t
- Indvindingsmængden (tilladte), Q
- Effektiv porøsitet, n_e
- Effektiv magasintykkelse, H_e

$$Areal = \frac{Q \cdot t}{H_e \cdot n_e}$$

Geologisk lag	Specifik Ydelse (%)	Effektiv Porøsitet (%)	Anbefalet Effektiv Porøsitet (%)
Ler	1 – 18	30 – 60	40
Moræneler	5 – 30	10 – 20	25
Silt (morænesilt)	5 – 20	35 – 40	40
Sand	10 – 30	25 – 40	30
Grus	15 – 30	20 – 35	27
Sand og grus (usorteret)	10 – 30	15 – 35	25
Kalk - primære (matrix)	0,5 – 5	5 – 30	20
Kalk – sekundære (sprækker)	0,1 - 5	0,1 - 5	--
Opsprækket Kalk (dobbeltporøse)	0,1 – 5	0,1 - 15	5
Sandsten	5 – 15	5 - 30	15

* Specifik ydelse er defineret som den del af porevolumen der kan drænes af tyngdekraft /1/.

Tabel 3. Effektiv porøsitet. Data fra /6/ [BNBO TOOL | Damgaard Innovation](#)

Terrænnær geofysik

- Metode til at undersøge beskyttelsesbehovet – kan terrænnær geofysik hjælpe os?
- Vi tog udgangspunkt i tre BNBO og kortlagde arealer omkring dem på 60-100 ha med tTEM.
- Ved at afdække et større areal omkring boringen får vi et mere sammenhængende billede af, hvordan jordlagene er fordelt og hvilke parametre der skal bruges i beregningen af BNBO.

T-TEM

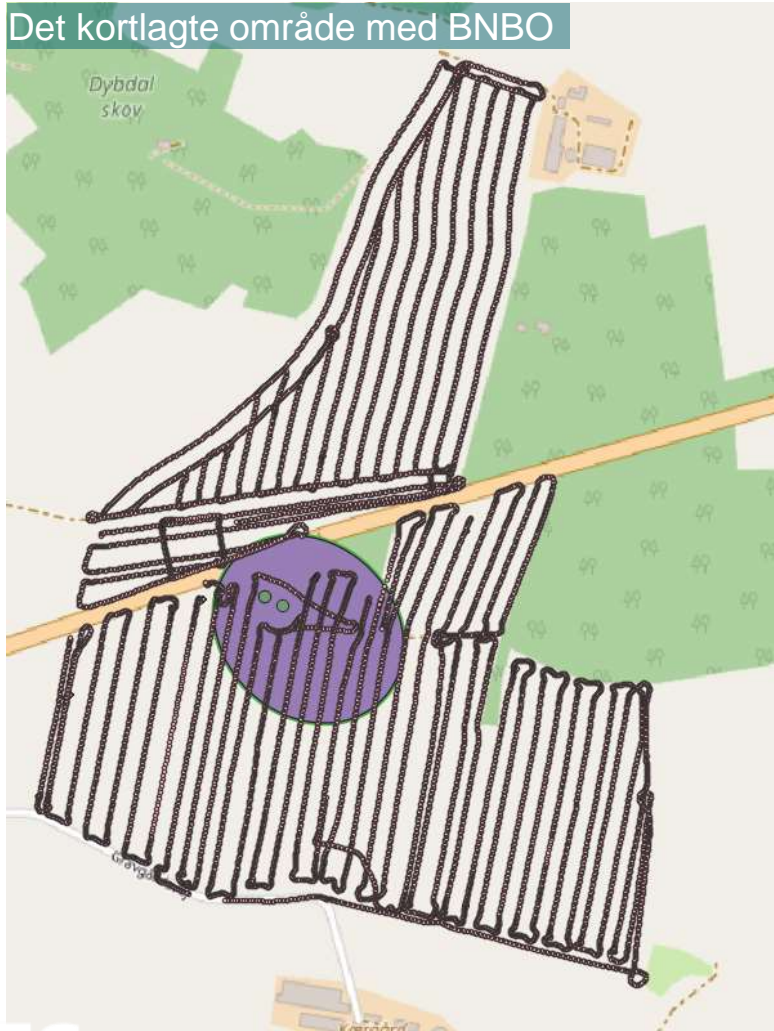
- Elektromagnetisk metode – består af en sender- og modtagerspole
- Viser et billede af jordlagenes relative ledningsevne
- Kan opløse jorden ned til ca. 70 meter under terræn
- Jordlagene kan være ned til 3 meter tykke for at de kan opløses

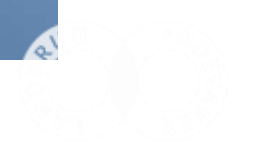
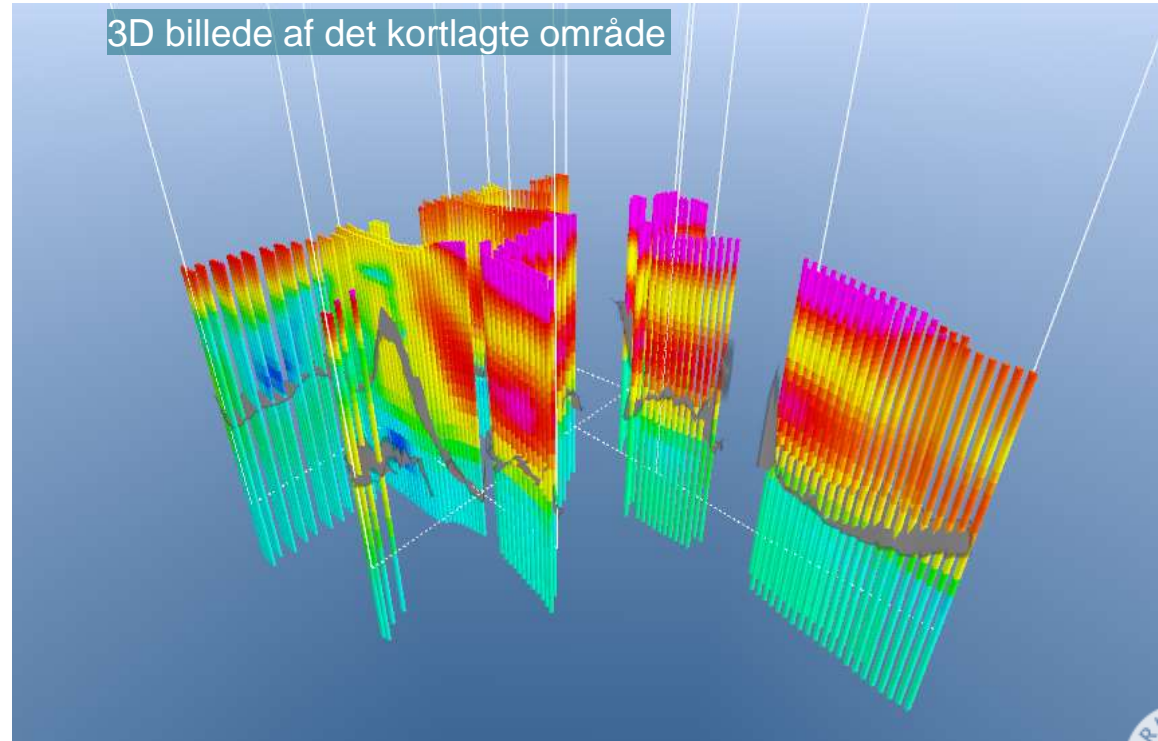

T-TEM

Det kortlagte område med BNBO

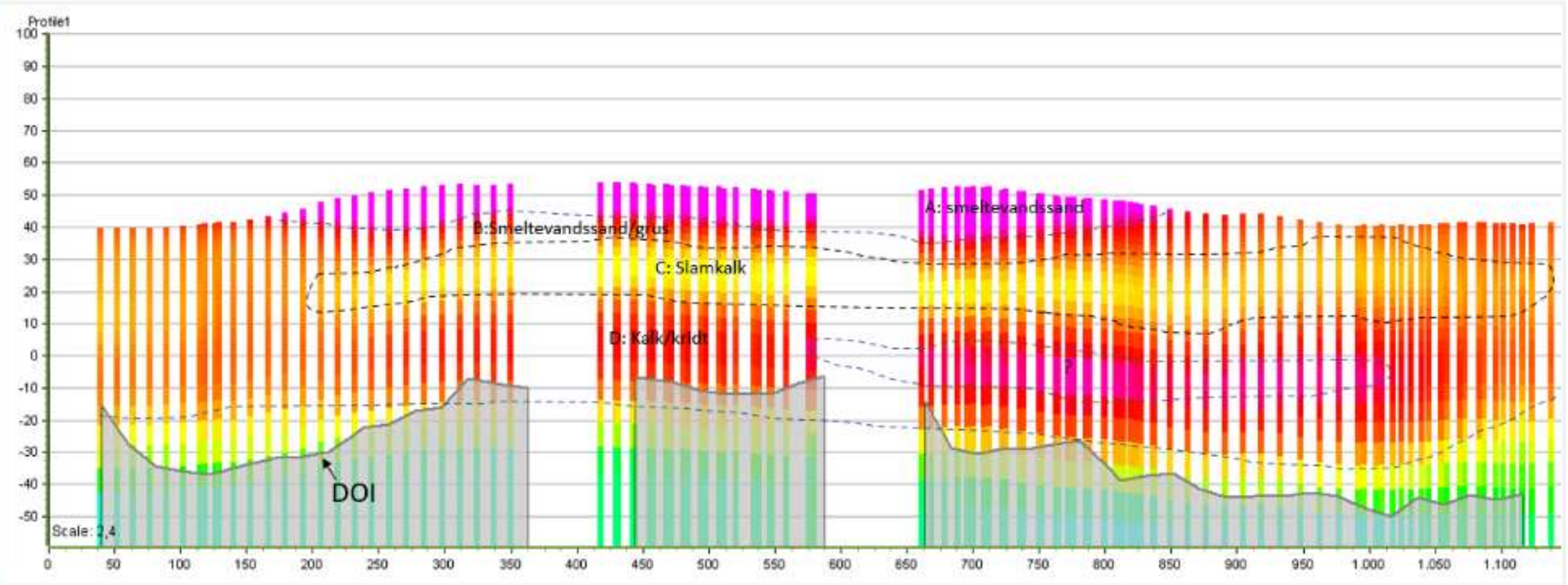

3D billede af det kortlagte område

Borehuls litologi

- Smeltevandssand/grus
- Danien slamkalk
- Kalk/kridt kalksten
- Skrivekridt

Forventet arbejde fremadrettet:

- Sammenholde geologien i det kortlagte område med parametrene brugt til beregning af BNBO og teste om arealet ændrer sig.
- Kigge på indsatsområdeafgrænsningen fremover også.
- Vurdere om det er nødvendigt at lave hydrologiske modeller til næste år – forsøge selv at lave partikelbanesimulering og tragt-beregninger.
- Undersøge hvordan det offentligt tilgængelige data kan bruges til at vurdere og forstå beskyttelsesbehovet omkring en boring.
- Hjælpe landmanden med at få adgang til disse informationer, således der kommer en større forståelse for, hvordan arealet er beregnet og hvilke jordlag området består af.

På følgegruppemødet vil projektgruppen gerne bede om følgegruppens indspil til:

- Hvilke metoder der ellers kan bruges til at vurdere beskyttelsesbehovet?
 - I. Dataindsamlingsmetoder/ny teknologi/Feltarbejde?
 - II. Beregningsmetoder?
- Er der noget viden omkring BNBO afgrænsningen/indsatsområder, som landmændene gerne vil have formidlet på en enkel måde?
- Ser I nogle huller/uudforskede områder omkring BNBO afgrænsningen?

Cases fra den virkelige verden

- Valg af virkemidler
- Erfaringer vedr. erstatningsudmåling
- Erfaring med afgrænsning af BNBO/indsatsområder.

Kort opsamling af diskussionerne

Eventuelt samt forslag til punkter til næste følgegruppemøde

- Husk at følgegruppemedlemmer vil modtage halvdagshonorar på 800 kr. for deltagelse i møderne samt få dækket evt. kørsels- og rejseomkostninger. Deltagerne sender faktura til SEGES på ovenstående efter hvert møde. Faktura for sidste møde skal være SEGES i hænde senest den 17. december 2021.
- **Organisering**
- Følgegruppen samarbejder i projektets levetid, som er frem til den 31.12.2023. Gruppen mødes som udgangspunkt 2 gange om året på møder af 2 timers varighed. Mødeform aftales løbende (virtuelt/fysisk).

Workshop i november

- Vi afholder en workshop i november, og vi håber, at de der kan, vil deltage, men at der ikke vil være noget honorar for deltagelse
- Formålet med workshoppen er at sikre en god vidensdeling og formidling af projektets resultater ved at inddrage flere relevante interessenter og præsentere projektets resultater, udveksle erfaringer samt få deltagernes indspil til udvalgte emner.

Tak for i dag

